

Tadeusz Pawluk

Kollokwium habilitacyjne

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 28/1-2, 235-236

1985

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

1. KOŁOKWIUM HABILITACYJNE

W dniu 25 maja 1983 r. na Wydziale Prawa Kanonicznego ATK odbyło się kolokwium habilitacyjne ks. dr. Jerzego Syryjczyka, adiunkta przy Katedrze Kościelnego Prawa Kanonicznego tegoż Wydziału. Przedmiotem kolokwium była rozprawa pt. *Apostazja od wiary w świetle przepisów kanonicznego prawa karnego. Studium prawnohistoryczne*. W charakterze recenzentów dorobku naukowego i rozprawy habilitacyjnej wystąpili: ks. bp prof. dr hab. Piotr Hempterek (KUL), prof. dr hab. Henryk Kupiszewski (UW) i ks. prof. dr hab. Marian Myrcha (ATK). Posiedzeniu przewodniczył dziekan Wydziału, ks. prof. dr hab. Tadeusz Pawluk.

Rozprawa habilitacyjna ks. J. Syryjczyka jest pierwszym w polskiej literaturze kanonistycznej opracowaniem, które w sposób pełny ukazuje problem apostazji jako głównego przestępstwa przeciwko wierze i jedności Kościoła. Autor gruntownie wykorzystał materiał źródłowy, uwzględniając w szerokim zakresie prawo rzymskie.

Autor wykazał, że na rozgraniczenie pojęcia apostazji od wiary chrześcijańskiej i pojęcia herezji wpłynęła nauka Ojców Kościoła. Różnicę między tymi pojęciami jasno upatrywali: Orygenes, św. Hieronim i św. Augustyn. W Kościele znaczenie prawne apostazji pokrywało się z jej rozumieniem teologicznym, czyli teologiczny sens apostazji znalazł swoje odzwierciedlenie w prawie. Można powiedzieć, że w sensie ogólnym apostazję od wiary stanowiło przestępstwo herezji, tym bardziej że herezja była także odstępieniem od oficjalnej religii państwowej. W sensie ścisłym jednak apostazja różni się od herezji. Rozróżnienie takie istniało w Kościele od początku. Uwzględniło je również prawo rzymskie.

Z punktu widzenia zasad syntezy prawnej pojęcie apostazji od wiary winno zawierać się w pojęciu herezji, co wyraził projekt prawa karnego z 1973 r. w kan. 48 § 1. Względny natury teologicznej i historyczno-prawnej zadecydowały, iż nadal jest utrzymane kazuistyczne ujmowanie ochrony wiary.

Prawo kościelne stanowiąc o apostazji od początku chroni wiarę w Chrystusa, co nie wyklucza ochrony wiary w Boga. Przestępstwo to można popełnić po przyjęciu chrztu, który zakłada tę wiarę.

Za przestępstwo apostazji prawo kościelne ustanawiało kary duchowe. Kary materialne były przewidziane w prawie rzymskim. Od Soboru Laterańskiego IV (1215) sędzia kościelny mógł karać apostatów karami materialnymi i duchowymi. Bonifacy VIII zarządził, aby przestępstwo apostazji było karane podobnie jak przestępstwo herezji. Te-

go rodzaju dyspozycje karne zostały utrzymane w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1917 r.; wyraziły je również projekty nowego prawa karnego. Bonifacy VIII za przestępstwo apostazji wprowadził — obok odpowiedzialności indywidualnej — odpowiedzialność zbiorową, która przetrwała aż do Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1917 r. Również prawo rzymskie w początkowym okresie uznawało odpowiedzialność zbiorową.

Prawo kanoniczne od początku stanęło na stanowisku, że poczytalność i odpowiedzialność karna duchownych za przestępstwo apostazji jest większa niż innych wiernych. Zasada ta, wyraźnie odbiegająca od zasad współczesnych państwowych kodeksów karnych, została uwzględniona w projektach nowego prawa karnego.

Biorąc pod uwagę ocenę rozprawy habilitacyjnej, całego dorobku naukowego i pozytywną ocenę kolokwium habilitacyjnego Rada Wydziału podjęła uchwałę o nadaniu ks. J. Syryjczykowi stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

T. P.

2. DOKTORATY

a. Doktorat ks. S. Kosowicza

W dniu 1 lipca 1983 r. odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej ks. mgr. Stanisława Kosowicza, absolwenta Wydziału Prawa Kanonicznego ATK. Doktorant przedłożył pracę pt. *Niezdolność do wypełnienia obowiązków małżeńskich spowodowana schorzeniami psychicznymi (Studium w oparciu o wyroki rotalne okresu posoborowego)*, której promotorem był ks. prof. dr hab. Marian Żurowski, kierownik Katedry Kościelnego Prawa Cywilnego. Recenzentami pracy byli: ks. prof. dr hab. Edward Szafronowski i ks. prof. dr hab. Wojciech Góralski (KUL).

W pracy swojej doktorant zanalizował cały szereg zagadnień dotyczących problemu niezdolności do przyjęcia i wypełnienia obowiązków małżeńskich, spowodowanej schorzeniami psychicznymi. W rozdziale pierwszym pracy jest mowa o obowiązkach małżeńskich wpływających z Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1917 r. oraz z nauki Soboru Watykańskiego II. W rozdziale drugim zostały przedstawione wymogi prawne zgody małżeńskiej pod kątem zdolności do wypełnienia obowiązków małżeńskich. Rozdział trzeci zawiera analizę przyczyn eliminujących bądź ograniczających zdolności naturalne do wypełnienia obowiązków małżeńskich. W rozdziale czwartym autor omawia zaburzenia psychiczne ograniczające wykonanie powziętych w chwili wyrażenia zgody małżeńskiej zobowiązań. Wreszcie rozdział piąty ukazuje związek wad zgody małżeńskiej z istotnymi elementami zgody małżeńskiej. W pracy wykorzystano nowsze orzecznictwo Roty Rzymskiej.